

PENCXJRUSAN MASJID KE ARAH PEMUPUKAN AKHLAK

KERTAS PROJEK SARJANA INI DISERAHKAN KEPADA
SEKOLAH SISWAZAH SEBAGAI MEMENUHI SEBAHAGIAN
DARIPADA KEPERLUAN IJAZAH SARJANA SAINS
(PENGURUSAN) UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
060 10 SINTOK, KEDAH

OLEH

SALMAH BT ABOL
14 NOVEMBER 1999

© SALMAH BT ABOL, 1999. Hakcipta Terpelihara

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**Sekolah Siswazah
(Graduate School)
Universiti Utara Malaysia**

**PERAKUAN KERJA KERTAS PROJEK
(Certification of Project Paper)**

Saya, yang bertandatangan, memperakukan bahawa
(I, the undersigned, certify that)

SALMAH BT ABOL

calon untuk Ijazah
(candidate for the degree of) Sarjana Sains (Pengurusan)

telah mengemukakan kertas projek yang bertajuk
(has presented his/her project paper of the following title)

PENGURUSAN MASJID KE ARAH PEMUPUKAN AKHLAK

seperti yang tercatat di muka surat tajuk dan kulit kertas projek
(as it appears on the title page and front cover of project paper)

bahawa kertas projek tersebut boleh diterima dari segi bentuk serta kandungan,
dan meliputi bidang ilmu dengan memuaskan.
(that the project paper acceptable in form and content, and that a satisfactory
knowledge of the field is covered by the project paper).

Nama Penyelia
(Name of Supervisor): Prof. Madya Dr. Mustafa Hj Daud

Tandatangan
(Signature)

: _____

Tarikh
(Date)

: 10/11/99

*Teristimewa buat suami tersayang,
Shariful Juhari b Abu Kasim,
Yang sentiasa berdoa dan memberi semangat,
Untukku terus melangkah ke mercu kejayaan,
Yang banyak berkorban tenaga, masa dan perasaan,
Jasa dan pengorbananmu. Tidak akan dilupakan sepanjang hayat,
Semoga diberi ganjaran yang setimpal,
Kebahagiaan yang berkekalan,
Dengan penuh keberkatan.
Juga untuk kak Hawa,
Yang banyak memberi kerjasama,
Melayan suami dan anakku Nor Huda,
Dengan penuh kesabaran dan ketabahan,
Baktimu bukan sia-sia,
Demi kebahagiaan keluarga bersama,
Hanya Allah s.w.t yang dapat menilainya.
Untuk Ibu tersayang,
Dan ayah yang telah pergi,
Jasa dan doamu,
Memberi kekuatan dan keberkatan,
Untukku terus berjaya menimba ilmu,
Kepada rakan-rakan . Yang hidup bersama,
Siang dan malam di 11G1 , Kolej Maybank,
Senda gurau kalian, Jadi igauan di hari muka,
Ingat!! Apa yang dicita-citakan insyallah tercapai,
Demi bekal. Untuk berbakti kepada anak bangsa,
Hidup dengan kesabaran. Dalam keimanan dan ketaqwaan,
Ketenangan dan Keberkatan. Di dunia dan di akhirat.
Amin, ya rabbal 'alamin !!!*

KEBENARAN MENGGUNA

Kertas projek Sarjana ini dikemukakan sebagai memenuhi sebahagian daripada keperluan pengijazahan Program Sarjana Universiti Utara Malaysia, Sintok, Kedah. Saya bersetuju membenarkan pihak perpustakaan Universiti mempamerkannya sebagai bahan rujukan umum. Saya juga bersetuju bahawa sebarang bentuk salinan sama ada secara keseluruhan atau sebahagian daripada kertas projek sarjana ini untuk tujuan akademik adalah dibolehkan dengan kebenaran penyelia kertas projek sarjana atau pun Dekan Sekolah Siswazah. Sebarang bentuk salinan dan catatan bagi tujuan komersial adalah dilarang sama sekali tanpa kebenaran bertulis daripada penyelidik. Pernyataan rujukan kepada penulis dan Universiti Utara Malaysia perlulah dinyatakan jika sebarang bentuk rujukan ke atas kertas projek sarjana ini.

Kebenaran untuk menyalin atau menggunakan kertas projek sarjana ini sama ada secara keseluruhan atau pun sebahagian daripadanya hendaklah dipohon melalui:

Dekan,
Sekolah Siswazah,
Universiti Utara Malaysia,
06010 Sintok,
Kedah Darulaman.

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti pengurusan masjid ke arah pemupukan akhlak di sekitar bandar Taiping, Perak. Ianya ditinjau dari segi faktor demografi dan pengurusan masjid iaitu pengurusan khutbah Jumaat, ceramah agama, kelas fardhu 'ain dan kelas pengajian al-Qur'an dan hubungannya dalam usaha memupuk akhlak masyarakat. Seramai 60 orang Jawatankuasa daripada 4 buah masjid dan sebuah surau terlibat dalam kajian ini. Kesemua soal selidik yang diedarkan berjaya dikumpulkan semula dengan sepenuhnya. Soal selidik yang dibina mengandungi 40 item; 7 item pengurusan khutbah Jumaat, 7 item pengurusan ceramah agama, 7 item pengurusan kelas fardhu 'ain, 7 item pengurusan kelas pengajian al-Qur'an dan 12 item pemupukan akhlak. Kaedah Statistik yang digunakan untuk menganalisis data ialah statistik deskriptif seperti peratus, min, median, skor julat dan sisihan piawai bagi menganalisis taburan skor pembolehubah-pembolehubah kajian. Bagi menguji hipotesis, Khi Kuasadua digunakan untuk menguji pengaruh di antara faktor demografi dengan pengurusan masjid, Ujian-t untuk melihat perbezaan Ujian Korelasi Pearson untuk melihat sama ada wujud hubungan di antara pembolehubah bebas dengan pembolehubah bersandar, dan Regresi Linear digunakan untuk menentukan hubungan linear yang paling kuat di antara pembolehubah bebas ke atas pembolehubah bersandar iaitu pemupukan akhlak. Hasil kajian menunjukkan terdapat hubungan yang signifikan di antara pengurusan masjid dengan pemupukan akhlak. Keputusan Ujian Khi Kuasadua menunjukkan faktor demografi iaitu umur mempengaruhi pengurusan masjid. Sebaliknya tempoh perkhidmatan tidak mempengaruhi pengurusan masjid. Seterusnya Ujian-t mendapati tidak ada perbezaan pandangan terhadap pengurusan masjid terhadap perlantikan Jawatankuasa Masjid sama ada dipersetujui atau tidak. Ujian korelasi menunjukkan semua pembolehubah bebas mempunyai hubungan yang amat signifikan dengan pemupukan akhlak. Manakala Ujian Regresi Linear menunjukkan hubungan linear yang paling kuat terhadap pemupukan akhlak ialah pengurusan kelas pengajian al-Qur'an. Hasil kajian ini diharap dapat memberi maklumat tambahan kepada Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Perak khususnya dan masyarakat Islam amnya untuk merancang dan menyusun program pengurusan masjid dengan lebih terancang dan berkesan demi pembangunan ummah sejagat.

ABSTRACT

The purpose of this study is to have an insight of the mosque management role in inculcating good moral. The location of study was Taiping, Perak. The factors studied were demographic factor and mosque management factor as the independent variables in relation to the effort of inculcating good moral of the society as the dependent variable. The mosque management factor were divided into four subjects; Friday sermon, religious talk, fardhu 'ain class and al-Qur'an studies class. A total of 60 committee members from 4 mosques and 1 'surau' were involved in this study. All the questionnaires distributed were returned completely. The questionnaires consist of a total of 40 items; 7 items on Friday sermon management, 7 items on religious talk management, 7 items on fardhu 'ain class management, 7 items on al-Qur'an studies class management and lastly 12 items on good moral inculcation. Descriptive statistics was used ranging from percentage, mean, median, range of scores and standard deviation to analyse the data and the distribution of studied variables score. Hypotheses testing was done using; Chi-Square Test in order to determine the effect of demographic factor on mosque management, t-test in order to analyse if there was any differences, Pearson Correlation Test in order to test whether there was a relationship between the independent variables and the dependent variable and finally Linear Regression to determine the most significant effect of independent variables to the dependent variable. The results of the study proved that mosque management was significantly related to good moral inculcation. The Chi-Square Test indicated that one of the demographic items, i.e age had an influence over mosque management. On the other hand, duration of service did not have any influence over mosque management. The t-test did not indicate any differences in perceptions towards mosque management in relation to the appointment of mosque committee members either it was being agreed or being disagreed upon. The Correlation Test pointed that independent variables were very significantly related to good moral inculcation. The Linear Regression Test indicated that the most significant factor that affected good moral inculcation was al-Qur'an studies class management. The findings of this study would be helpful in providing information, specifically to the Perak Islamic Religious Affair Department and to the Muslim society in general, for better planning and organizing of programmes effectively towards a more developed and morally-balanced nation.

PENGHARGAAN

Alhamdulillah syukur ke hadrat Allah s.w.t kerana dengan limpah kurnianya serta inayahnya dapat saya menyiapkan projek sarjana ini dengan sempurnanya.

Setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada Prof. Madya Dr. Mustafa Hj. Daud yang telah memberi bimbingan dan nasihat serta tunjuk ajar kepada saya dalam proses menyiapkan projek sarjana ini dengan jayanya.

Ucapan terima kasih juga diucapkan kepada Dekan Sekolah Siswazah, Profesor Dr. Ibrahim b Abdul Hamid serta pensyarah-pensyarah yang telah mencurahkan bakti menyampaikan ilmu dan bimbingan untuk melahirkan para sarjana yang berilmu dan bertaqwa serta berketerampilan.

Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Perak, Pejabat Agama Daerah Taiping dan Jawatankuasa-Jawatankuasa Masjid Daerah Taiping yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam membantu pengumpulan maklumat yang sangat baik dan berkesan.

Jutaan terima kasih ditujukan kepada rakan-rakan kohort 8 1998/1999 yang banyak membantu dan memberi pandangan secara langsung atau tidak langsung dalam usaha menyempurnakan kajian ini untuk tatapan umum.

Ribuan Terima kasih juga ditujukan kepada Pengetua SMK. Dr. Burhanuddin, Taiping, Perak, Tuan Haji Zainal Ratin b Zainal Abidin, Pengetua SMK. King Edward VII, Taiping, Tuan Haji Ibrahim b Jusoh dan Puan Hajjah Rohani bt Ahmad , Tuan Haji Anjang Abd Rahman b Mat dan Puan Hajjah Badariah bt Lope Ahmad serta Tuan Haji Faisal b Mohd Hanafiah serta kakitangan, di atas dorongan dan kerjasama yang diberikan untuk terus gigih menuntut ilmu sebagai bekalan yang amat berguna untuk disumbangkan di masa hadapan.

Semoga semua mendapat ganjaran daripada Allah s.w.t dan merupakan satu dorongan untuk terus menimba ilmu demi kebahagiaan yang berkekalan. Amin !!!

SALMAH BT ABOL,
Sekolah Siswazah,
Universiti Utara Malaysia,
16010 Sintok, Kedah Darulaman.

124 Fasa ¾,
Taman Long Jaafar,
34000 Taiping, Perak.

(6 Syaaban 1420)

KANDUNGAN

Perkara	Halaman
KEBENARAN MENGGUNA	i
ABSTRAK	ii
ABSTRACT	iii
PENGHARGAAN	iv
KANDUNGAN	vi
SENARAI JADUAL	viii
SENARAI RAJAH	ix
 BAB 1 PENGENALAN	 1
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Pernyataan Masalah	3
1.3 Kepentingan Kajian	6
1.4 Objektif Kajian	6
1.5 Skop Kajian	7
 BAB 2 ULASAN KARYA	 11
2.1 Pendahuluan	11
2.2 Konsep Pengurusan dan Masjid serta Pelaksanaannya	11
2.3 Pengurusan Khutbah Jumaat	30
2.4 Pengurusan Ceramah Agama, Kelas Fardhu 'Ain dan Kelas Pengajian al-Quran	38
2.5 Akhlak	44
 BAB 3 METODOLOGI KAJIAN	 52
3.1 Pendahuluan	52
3.2 Pembolehubah Kajian	52
3.3 Model Kerangka Kajian	53
3.4 Hipotesis Kajian	53
3.5 Pengukuran Pembolehubah	53
3.6 Kesahan dan Kebolehpercayaan	58
3.7 Populasi dan Persampelan	62
3.8 Instrumen Kajian	66
3.9 Pengumpulan Data	67
3.10Penganalisan Data	68

BAB 4 ANALISIS DAN DAPATAN DATA	71
4.1 Pendahuluan	71
4.2 Demografi Sampel	71
4.3 Skor Pembolehubah Kajian	77
4.4 Pengujian Hipotesis	83
4.5 Kesimpulan	90
BAB 5 PERBINCANGAN DAN CADANGAN	92
5.1 Pendahuluan	92
5.2 Ringkasan Kajian	92
5.3 Dapatan Kajian	94
5.4 Perbincangan	95
5.5 Cadangan Untuk Penyelidikan Masa Hadapan	100
5.6 Penutup	101
BIBLIOGRAFI	102
LAMPIRAN A Soal Selidik	
LAMPIRAN B Surat Kebenaran Menjalankan Kajian Daripada Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Perak, 30000 Ipoh, Perak	
LAMPIRAN C Keputusan Ujian Hipotesis	
LAMPIRAN D Keputusan Ujian Rintis	

SENARAI JADUAL

Perkara	Halaman
3.1 : Keputusan Ujian Kebolehpercayaan Cronbach Alpha Instrumen Kajian	61
4.1 : Demografi Sampel Berdasarkan Umur	72
4.2 : Demografi Sampel Berdasarkan Tempoh Berkhidmat	73
4.3 : Demografi Sampel Berdasarkan Persetujuan Dilantik Sebagai Jawatankuasa	74
4.4 : Demografi Sampel Berdasarkan Tahap Pendidikan	75
4.5 : Demografi Sampel Berdasarkan Jawatan	76
4.6 : Persamaan Skala Likert Dengan Skala Min Skor.....	77
4.7 : Keputusan Ujian Kekerapan dan Peratus Skor Pembolehubah Bebas	79
4.8 : Minimum, Maksimum, Min dan Sisihan Piawai Pembolehubah	80
4.9 : Korelasi Pearson Di Antara Pembolehubah Khutbah Jumaat, Ceramah Agama, Kelas Fardhu 'Ain dan Kelas Pengajian Al-Qur'an Dengan Pemupukan Akhlak	86
4.10 : Regrasi Linear Bagi Pembolehubah Bebas Dengan Pemupukan Akhlak	89
4.11 : Ringkasan Keseluruhan Ujian Hipotesis	90

BAB 1

PENGENALAN

1.1 Pendahuluan

Persepsi sebilangan umat Islam di negara ini terhadap institusi masjid agak terbatas. Mereka beranggapan fungsi masjid hanyalah sebagai tempat ibadat semata-mata. Semua urusan ibadat perlu disempurnakan di masjid sedangkan perancangan dan kegiatan hidup yang lain difikirkan tidak wajar diselesaikan di tempat ini. Kecenderungan pemikiran sedemikian mempunyai implikasi bukan sahaja terhadap masjid sebagai satu institusi unggul dalam Islam, malah ianya juga menentukan maju mundurnya ummah di masa hadapan.

Jika ditinjau sejarah penghijrahan Rasulullah s.a.w ke Kota Madinah, baginda telah membina Masjid Quba' yang terkenal dengan nama "Masjid Nabawi", menjadi masjid pertama pada zaman awal perkembangan Agama Islam. Ketika Rasulullah s.a.w hanya beberapa hari berada di Quba', dalam perjalanan baginda ke Madinah, baginda telah berusaha membina masjid. Sekiranya masjid itu dibina semata-mata untuk dijadikan tempat sembahyang maka sudah tentu ia tidak memerlukan pembinaan yang segera,

The contents of
the thesis is for
internal user
only

BIBLIOGRAFI

- Abd. Halim el-Muhammady, (1996). *Pengurusan Dalam Islam*, Kuala Lumpur : Blue-T Press Sdn. Bhd.
- Abdul Hamid Jaudah al-Sahhar, (1993). *Hijrah*, Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdullah Mohammad Zin, (1999). *Falsafah dan Etika Pengurusan Islam, seminar pengurusan Islam*, Pusat Islam, Kedah : Universiti Utara Malaysia, Sintok.
- Abu Bakar Yacob, (1995). *Asas Bimbingan Fardhu 'Ain*, Jilid 1, Kuala Lumpur : Asian Printing Works.
- Abu Humaira, (1993). *Bimbingan Lengkap Fardhu 'Ain*, Kuala Lumpur : Darul Nu'man.
- Ahmad Atony, (1996). *Pengurusan Organisasi*, Kuala Lumpur : Utusan Publication and Distributors Sdn. Bhd.
- Ahmad Mahdzan Ayob, (1992). *Kaedah Penyelidikan Sosio Ekonomi*, Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ahmad Mohd Salleh, (1997). *Pendidikan Islam, Falsafah, Pedagogi dan Methodologi*, Kuala Lumpur : Fajar Bakti.
- Ahmad Shalaby, (1984). *Sejarah Pendidikan Islam*, Singapura : Pustaka Nasional.
- Ellias Zakaria, (1995, September 1, 2 & 3). Peningkatan Mutu Kepegawaian Masjid : Mengapa Perlu?, *Seminar Peningkatan Mutu Kepegawaian Masjid*, Anjuran Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang, di Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.
- Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Perak 1965 Peraturan Jawatankuasa Masjid 1984.*
- Freund, J. E., (1997). *Statistik Permulaan Moden*, Terj. Othman Ismail dan Muhammed Hafiz Hj. Khozali, Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ghazali Darusalam, (1997). *Dinamika Ilmu Akhlak Islamiyah*, Tinggi Press Sdn. Bhd.

- H. Kahar Masyhur, (1987). *Membina Moral dan Akhlak*, Jakarta : Kalam Mulia.
- Hassan Mahmud al-Hafiz, (1997), *Bimbingan Fardhu 'Ain*, Kuala Lumpur : al-Hidayah Publishers.
- Lee Ong Kim, (1994, Disember). Peningkatan Kepimpinan Pendidikan, *Jurnal Pengurusan Pendidikan*, Jilid 4, Kuala Lumpur : Institut Aminuddin Baki.
- M. Ali Hasan, (1997). *Tuntutan Akhlak*, Kuala Lumpur : Zafar Sdn. Bhd.
- Mohd Kamal Hassan, (1988). *Pendidikan dan Pembangunan Satu Perspektif Bersepadu*, Kuala Lumpur : Nurin Enterprise.
- Mohd. Majid Konting, (1990). *Kaedah Penyelidikan Pendidikan*, Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Muhammad Arabi al-Qabbani, (1994). *Tajwid al-Qur'an*, Kuala Lumpur : Penerbitan Kintan Sdn. Bhd.
- Mustafa Hj. Daud, (1996). *Pengurusan Islam*, Kuala Lumpur : Utusan Publication Dan Distributors Sdn. Bhd.
- Razali Mat Zin, (1989). *Pengurusan Organisasi Kerja*, Jawatankuasa Penerbitan, Kedah : Universiti Utara Malaysia, Sintok.
- Robbins, S.P., (1998). *Management: Concepts and Practices*, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Sekaran, Uma, (1992). *Research Methods For Business: A Skill Building Approach*, New York.
- Sheikh Abdullah Basmeih, (1995). *Tafsir Pimpinan al-Rahman Kepada Pengertian al-Qur'an*, Kuala Lumpur : Percetakan Nasional Malaysia Bhd.
- Sidek Baba, (1992, November 26). *Pengurusan Pendidikan Islam*, *Seminar Nasional ke2 Pengurusan Pendidikan ke arah Pengurusan Pendidikan Berkualiti Abad 21*, Anjuran Institut Aminuddin Baki, di Institut Aminuddin Baki, Genting Highland, Pahang.
- Sidi Ghazalba, H.M, Ali Masjhar, (1977). *Masjid Pusat Pembinaan Umat*, Jakarta: Pustaka Antara.
- Stoner J.A.F., (1984). *Management*, Prentice Hall, New Jersey : Inc. Eaglewood Cliffs.

Sulaiman Ngah Razali, (1996). *Analisis Data Dalam Penyelidikan*, Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

Tajul Ariffin b Nordin dan Nor Aini Dan, (1992). *Pendidikan dan Wawasan 2020 Falsafah Pengurusan dan Persekolahan*, Kuala Lumpur : Arena Ilmu Sdn. Bhd.

Yusuf Musa, (1998). *Al-Qur'an Perlaksanaan Hukum di dalam Kehidupan Bermasyarakat dan Bernegara*, Selangor: Orient Press Sdn. Bhd.

Zaidatul Akmaliah Lope Pihie, (1990). *Pentadbiran Pendidikan*, Kuala Lumpur : Fajar Bakti.

Zuraidah Abdul Rahman, (1991). September, Pengurusan Program Bimbingan Rakan Sebaya, *Jurnal Pengurusan Pendidikan*, Jilid 2, Kuala Lumpur: Institut Aminuddin Baki.